

Abstrakt

Proces konstituování národní litevské historiografie v 19. století

Až do 19. století se litevská historiografie chápe jako zemská. Národní identita Litevců ještě nebyla vyhraněna a formování novodobého litevského národa prakticky ještě nezačalo. Litevská národní kultura ovlivňovaná dominantní polskou kulturou se musela v 19. století postupně rozvíjet. První litevsky sepsané národní dějiny vyšly z pera Simonase Daukantase. Hlavní dílo *Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių* vyšlo pod pseudonymem v Petrohradu teprve v roce 1845. Daukantase můžeme považovat za zakladatele moderní litevské historiografie ve smyslu národním. Jelikož Vilniuská univerzita byla po porážce povstání v roce 1832 uzavřena, přesunulo se centrum vyššího vzdělání Litevců na ruské univerzity. Jedním z plodů této další generace intelektuálů byl hlavní myslitel litevského národního obrození Jonas Basanavičius, který se stal v roce 1883 zakladatelem prvního litevského osvětového časopisu Aušra. Debata o smyslu litevských dějin a jejich vyčlenění z polské historiografie se odehrávala na konci 19. století spíše v publicistické rovině.

V disertační práci jsem se zaměřil na určení bodu, kdy u litevské historiografie dochází ke koncepčnímu rozchodu s polskou historiografií, která již byla v pokročilejší fázi vývoje. Dále, jejím prostřednictvím, rozvíjím zkoumání procesu její konstituce v moderní litevskou historiografii. Na základě podrobného studia děl historiků období romantismu, kteří působili na Vilniuské univerzitě v 1. polovině 19. století, se pokusím nastínit jejich jednotlivé koncepte litevských dějin. Ve 2. polovině 19. století, kdy můžeme zřetelněji pozorovat odklon od polského pohledu na společné dějiny, se práce zaměřuje na interpretaci jednotlivých děl litevské historiografie, která byla již psána litevsky. Za zcela zásadní pak považuji studium historiografické publicistické činnosti v Litvě, která se mohutně rozvíjela od 80. let 19. století, V rámci, již samostatně se vyvíjející litevské historiografie v poslední třetině 19. století se tedy zaměřuji na postižení souvislostí akademické historiografie a historické publicistiky, které měly klíčovou roli pro uplatnění nových konceptů litevské historiografie v procesu formování moderního národa. Publicistická činnost byla (obzvláště v litevském případě) pro formování moderního národa rozhodující. Byly definovány čtyři stěžejní otázky, na které je třeba najít odpověď: *Kdy a jak se v litevské historiografii uskutečnily hodnotové změny, které se daly v průběhu 19. století do pohybu, a jaký byl jejich mechanismus? Proč se vydělovala litevská historiografie z polské a co je toho dokladem na litevské straně? Kdy v litevské historiografii*

dochází k definitivnímu rozchodu s polskou koncepcí? Byla již na počátku 20. století národní litevská historiografie plně etablována?